

зі зброєю в руках воювали проти них, робить наше перебування в Польщі неможливим». Але дозвіл на виїзд махновці так і не отримали.

Бажаючи повернути Н. Махна, радянська влада наважилася на спробу скомпрометувати його перед польським урядом, поширивши чутки про підписання Н. Махном зобов'язання організувати антипольське повстання. Спроба виявилася майже вдалою: махновців було ув'язнено на цілий рік, але після судового засідання випущено на волю, хоч цілковитої свободи вони не отримали, постійно перебуваючи під наглядом агентів польських спецслужб. У той же час радянське посольство розповсюдило чутки про виправдання Н. Махна через плани польської влади відправити його в УСРР для підготовки антирадянського повстання.

Після суду Н. Махна з дружиною поселили в Торуні, де він, намагаючись заробити на життя, відкрив швейну майстерню, яка також слугувала як контактний пункт збору місцевих анархістів. Все це відбувалося під постійним наглядом польської контррозвідки. Н. Махно зізнавався: «Мене тут так обставили агентами, що кожен крок відомий. Влада не вірить, що у мене нема нічого спільного із більшовиками». Переживши невдалу спробу замаху на своє життя агентом радянських спецслужб, Н. Махно приймає остаточне рішення залишити Польщу. 2 липня 1924 року він з родиною виїздить до вільного міста Данциг. На той ця час територія перебувала в підпорядкуванні Ліги Націй.

Таким чином, протягом 1922 – 1924 рр. Н. Махно намагався вижити і зберегти особисту свободу використовуючи існуючі протиріччя між Польщею і СРСР.

Ляшенко Я.В., Зарецький В.С., Гонтаренко Л.О.

Науковий керівник: Гонтаренко Л.О.

НУЦЗУ

РОЗВИТОК ПОЖЕЖНОЇ СПРАВИ

До середини XVII ст. на Русі не було служби, яка б займалась пожежною справою, і населення боролось самотужки. Пожежу виявляли «по заграві», коли вона досягала значних розмірів. Основним знаряддям для боротьби з вогнем були цебра, сокири, ломи, бердиші, рогатини, багри, заступи, гаки, сходи. Головним способом боротьби з вогнем було повне знесення або частковий розбір найближчих до пожежі будівель. Для порятунку інших споруд, що не зайнялися, їх закривали повстяними або брезентовими щитами, які були змочені водою.

В литовсько-польський період, у Литовському статуті (1588 р.), було зазначено врегулювання та збереження особистого відшкодування власності завданих пожежами збитків, а також запровадження штрафних санкції до винуватців їх виникнення і смертної кари громадян для паліїв. Правова база із забезпечення пожежної безпеки у XVI-XVII ст. доповнювалася королівськими наказами щодо обережного поведіння пожежно-сторожової пожежної повинності. Друковані правила «Про уникнення пожеж та їх гасіння» Анджея Фріч-Моджевського, опубліковані у праці «Про виправлення держави» (1551 р.). В XVII ст. після перекладу видання було використане на теренах сучасної України.

Під час утворення Козацької держави продовжувався певний технічний розвиток пожежної справи, кожний козацький стан та їх «чайка» повинні завжди бути забезпечені для гасіння масштабних пожеж козацькими трубами, які були передвісниками сучасних пожежних насосів. За часів Гетьманщини пожежна справа отримала значний розвиток. Державне управління сприяє упорядкуванню питань пожежної безпеки. Правові документи стали першими, що встановлювали контроль за протипожежними заходами при будівництві та за дотриманням правил поведіння із вогнем. Гасіння пожеж покладалось на громадськість. Наказ 1718 р. зобов'язував будівельників дотримуватися норм безпеки при будівництві нових будинків, а наказ Генеральної військової канцелярії на території Лівобережжя (1722 р.) нормував протипожежні відстані при забудові населених пунктів. Найбільш вагомим регуляторним актом

вважати наказ губернаторам і воєводам з особливим розділом «Про нагляд збереження від пожеж» (1728 р.), що розповсюджувався на всю територію Гетьманщини.

Отже, ми можемо побачити певну еволюцію розвитку пожежної справи у XVI – XVII ст. на території сучасної України. Зміни відповідали потребам часу, відбувалось державне регулювання питань пожежної безпеки.

Нонка Р. В.

Науковий керівник: Руднік Д. Г.

*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

КОНТРЕФОРМИ ОЛЕКСАНДРА III У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРИКЛАДІ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ СТАТУТІВ

Друга половина XIX ст. позначилася в історії України значними реформаційними перетвореннями, які мали на меті подолати наслідки технологічного, економічного та соціально-політичного відставання Російської імперії від провідних країн Європи. У ряду реформ імператора Олександра II, проведених у 1857–1874 рр., помітне місце займає освітня. Однак, після його смерті намітився процес поступового згортання реформаційних надбань. Глибшого вивчення потребує проведення контрреформ імператора Олександра III у сфері вищої освіти, зокрема у плані звуження автономії університетів та посилення контролю над студентським життям.

У 1863 р. був ухвалений Університетський статут, типовий для всіх імператорських університетів, який позначився досить ліберальними нововведеннями. Такими можна назвати: обрання ректора та декана факультету із числа штатних професорів університету, їх широкі повноваження у питаннях внутрішнього адміністрування та керування навчальним процесом, широкі повноваження колективних органів управління – Ради та Правління. Окремо